

# De Advocatenkrant



Versijnt 6 maal  
per jaar  
Aanbevolen  
citeerwijze: AK

1995/4

HOOFDREDACTEUR: Marc Stommels – REDACTIE: Xavier Bijvoet, Trudo Breesch, Jan Leysen, Paul Van Leemput, Marc Van Poucke – Correspondent voor Nederland: Igno Sutorius  
– REDACTIEADRES: Pater Damiaanstraat 95, 2610 Wilrijk, tel.: 03/887.90.51 – fax: 03/887.90.53 – UITGEVERIJ: Mys & Breesch, uitgevers, Vlasmarkt 10, 9000 Gent, tel.: 09/223.64.71 –  
fax: 09/223.13.64 – Prijs voor de jaargang 1995: 950,- fr. (6 nummers) – Advertentietarieven: te bekomen bij de uitgever – Verantwoordelijke uitgever: Marc Stommels

## INTRO

Aan de Heer Stefaan DE CLERCQ  
Minister van Justitie

*Mijnheer de Minister,*

*Ik hoor u op de radio zeggen dat u veel brieven krijgt met klachten over de werking van de justitie. U vindt het dan ook niet meer dan uw plicht om aan al deze brieven een gevolg te geven.*

*Welnu ik heb ook een klacht. Ik ben raadsman van een kleine landbouwer. Mijn cliënt is verward in een procedure voor de rechtbank. Nu heeft mijn tegenstrever – van wie ik om redenen van discretie voorlopig de naam niet zal noemen – achter mijn rug en zonder mij een copie te bezorgen, aan de rechtbank een brief gestuurd. Ik heb mij daarover beklagd bij de heer stafhouder omdat ik meen dat mijn tegenstrever, door aldus te handelen, de rechten van de verdediging geschonden heeft. Mijn tegenstrever durft nu te beweren dat hij nooit de bedoeling heeft gehad om achter mijn rug zijn argumenten aan de rechtbank te doen kennen. Hij gaat zelfs zover te beweren dat hij de rechtbank enkel heeft willen inlichten over bepaalde moeilijkheden die zich in de procedure voordoen.*

*Ik vraag u nu, mijnheer de Minister, dat kan toch niet. U is zelf advocaat en weet dus uiteraard dat partijen en hun raadslieden de plicht hebben om mee te helpen aan het vinden van de waarheid door de onpartijdige en onafhankelijke rechtbank. Het is u ongetwijfeld bekend dat advocaten hiertoe onder meer aan elkaar een copie sturen van al hun “mededelingen” aan de rechtbank. Nu is er zo al genoeg kritiek op de justitie dat de advocaten zelf het nog niet erger moeten maken door deze fundamentele regels met de voeten te treden. Het grootste deel van die kritiek op de justitie is natuurlijk ongegrond. Zo was ik fel verontwaardigd toen ik voor enkele dagen een van uw collega's over u en over de werking van uw departement hoorde klagen. Zei die minister niet – als ik mij niet vergis was het dan nog maar de minister van volksgezondheid – dat hij een tegenstander was van het verzoek van de nationale magistratuur om alle hormonenonderzoekers onder één koepel te brengen. Uw “collega” durfde beweren dat van de drie departementen die bevoegd zijn over de hormonen, het ministerie van justitie de zwakste schakel is EN DAT DAAR MAAR EERST EENS DE PROBLEMEN MOESTEN OPGELOST WORDEN! Hoewel ik weet dat sommige van uw beslissingen wel eens hervormd worden door de een of andere rechterlijke instantie, blijf ik toch op uw oordeel vertrouwen.*

*Ik hield eraan u dit te schrijven, Mijnheer de Minister, niet met de bedoeling uw beslissing op een of andere manier te beïnvloeden; u zal uiteraard zelf beslissen. Vanzelfsprekend wil ik mij niet met uw beslissing bemoeien, u zal zelf wel weten wat te doen.*

*Steeds tot wederdienst bereid, blijf ik van u, Mijnheer de Minister,*

*Uw dienstwillige kiezer.*

## INHOUD

### Samenlevingsregistratie

Marc STOMMELS ..... 1

### Paul Goris, de eerste geregistreerde

samenlever ..... 2

### Reglement over het samenlevingsregister

van de Stad Antwerpen ..... 3

Pennenvriendjes ..... 4

### Angst voor het net?

J. LEYSEN ..... 7

### Het gerechtelijk recht in een

stroomversnelling ..... 9

### Antiquariaat

F. MARTIJN ..... 9

### Verhaal – Met de verontschuldigheden

van de Regie

R.M. DE PUYDT ..... 10

### Opsporing verzocht

M. BLOEYAERT, P. HEBBERECHT &

D. VOORHOOF ..... 11

### De schuinse bef

O. BARREAU ..... 12

## Samenlevingsregistratie

In Antwerpen kan het dus, het registreren van ongehuwd samenleven, “met dien verstande dat het geen enkel wettelijk gevolg heeft voor de betrokkenen”, zoals de tekst van het reglement luidt.

Talrijk zijn de meningen over het nut en de zin van een dergelijke registratie én over het nut en de zin van een dergelijke samenleving. De meeste commentatoren gaan voorbij aan het feit dat het reeds lang mogelijk is overeenkomsten te sluiten betreffende het samenleven buiten het huwelijk. Een dergelijke overeenkomst kon zonder enig probleem reeds worden geregistreerd.

Het nieuwe van het Antwerps gemeentelijk reglement is dat de registratie gebeurt door een door het college aangewezen ambtenaar, zonder dat “de betrokken ambtenaar optreedt in hoedanigheid van ambtenaar van de burgerlijke stand”. Is dit reglement het gevolg van politieke invloeden waarbij ieder lid van het nogal heterogeen samengesteld schepencollege af en toe zijn succesje wordt gegund: geen Eurostadion voor de schepen van de haven, het registreren van het ongehuwd samenleven voor mevrouw Sörensen? Of is het een

Marc STOMMELS

goed overdachte en evenwichtig samengestelde basistekst, die als richtlijn voor alle andere Belgische gemeenten en misschien, zelfs voor de federale wetgever zal kunnen dienen? Gaat het om een bijzonder logisch gestructureerde tekst waar personen van verschillende

politieke strekking en eventueel van verschillende filosofische overtuiging zich volmondig achter hebben geschaard? Zijn ook de praktische voorschriften door mensen uit de praktijk (advocaten, notarissen) voldoende getoetst? Is de mogelijkheid om enkel notariële overeenkomsten in te schrijven in het samenlevingsregister ingegeven door de zorg er zeker van te zijn dat er een stabiliteit is in de relatie van de partners, en zo ja, waar bemoeit de overheid zich dan weer mee? Of heeft Antwerpen een signaal willen geven, maar heeft men vooral dit signaal als eerste willen geven?

We laten u zelf oordelen en drukken hieronder de volledige tekst van het reglement over het samenlevingsregister af. U vindt ook nog een gesprek met Paul Goris, journalist en eerste geregistreerde samenlever.



# Opsporing verzocht?

**N**aar aanleiding van verklaringen van de Minister van Justitie, Stefaan De Clerck, van de Minister van Binnenlandse zaken, Johan Vande Lanotte en van hoofdredacteuren of woordvoerders van de BRTN, VTM/Ka 2 en VT4 konden we de voorbije maanden vernemen dat er verkennende gesprekken zijn aangeknoopt in voorbereiding tot het opstarten van een programma "Opsporing verzocht". Op het eerste gezicht kan men zich afvragen waarom zo'n programma niet al lang bestaat. Doet een opsporingsprogramma op TV immers geen beroep op de sociale verantwoordelijkheid van de burgers en kan dit niet bijdragen tot het verhogen van de ophelderingsgraad van de geregistreerde criminaliteit? Een dergelijk programma kan helpen gevaarlijke daders bij de lurven te vatten waardoor recidive en dus nog meer slachtofferleed wordt voorkomen. En ook de televisie-omroep die zo'n programma uitzendt vaart er uiteindelijk wel bij: de kijk- en waarderingscijfers van "Opsporing verzocht" in Nederland, "Crimewatch UK" in Engeland, "Aktenzeichen XY .. ungelöst" in Duitsland en "Témoign Numéro 1" in Frankrijk bewijzen dat het publiek wel degelijk geïnteresseerd is in dit soort programma's en bereid is actief mee te werken aan het ophelderen van onopgeloste misdaden. Voeg daar nog bij dat tegelijk ook het imago van de politie en van de gerechtelijke opsporingsdiensten positief kan beïnvloed worden en men vraagt zich af waarover nog te bakkeleien valt om met een opsporingsprogramma van start te gaan. Een terughoudende, voorzichtige opstelling dringt zich evenwel op. Alvorens men het licht op groen zet, dient men zich grondig te beraden over de sociale implicaties en allerlei mogelijke neven-effecten van dergelijk uitzendingen. We zetten enkele bezwaren en mogelijke dysfuncties op een rij.

## Van opsporingsberichten naar opsporingsprogramma's?

Ruim 10 jaar geleden organiseerde de Universiteit Gent een studiedag om vanuit verschillende invalshoeken het concept voor een opsporingsprogramma op TV van naderbij te bekijken. De actuele discussie – als er al een is – rond de pro's en contra's, is dus niet nieuw. Wel was er toen nog het BRT-monopolie en verkoos de toenmalige directeur-generaal Bert Hermans de (sporadische) opsporingsberichten op TV zo "onderkoeld mogelijk" te houden. Dit leek hem de meeste garanties te bieden voor de doeltreffendheid van dergelijke berichten en een buffer te zijn tegen "eventueel te verwachten negatieve hinderlijke of zelfs gevaarlijke nevenverschijnselen". De openbare omroep BRT, nu BRTN, was gedurende al die jaren geen vragende partij. Slechts in uitzonderlijke omstandigheden werden sobere en korte opsporingsberichten uitgezonden op vraag van het Commissariaat-Generaal van de Gerechtelijke Politie. Eén keer, in 1975, werd een volledig programma aan een opsporingszaak gewijd:

**M. BLOEYAERT  
P. HEBBERECHT  
D. VOORHOOF**

een eenmalige "Dader onbekend"-aflevering van Terloops. Soms werden foto's getoond, soms ging het om robotfoto's of afbeeldingen van voorwerpen (bvb. kledingstukken), een enkele keer werd een geluidsfragment gebruikt om de stem van de mogelijke dader van een ontvoering te identificeren. Onlangs nog werd via de BRTN en de RTBF een opsporingsbericht uitgezonden met videobeelden van de verdwenen meisjes Julie en Melissa.

## Reality-TV?

Opvallend is dat nu het initiatief voor het opstarten van een periodiek opsporingsprogramma op TV blijkbaar uitgaat van de politieke overheid zelf. Vanuit die overheid werd recent nog benadrukt dat de media zich meer terughoudend zouden moeten opstellen bij de rapportage van misdaad- en gerechtverslaggeving, en in het bijzonder meer respect zouden moeten opbrengen voor de bescherming van de privacy, het vermoeden van onschuld en het geheim van het gerechtelijk onderzoek. En primair is het nog altijd de taak van de politie en van de opsporingsdiensten om misdrijven op te sporen: burgerwachten moeten die taak niet proberen over te nemen, ook de media niet. Diezelfde politieke overheid verbiedt via ministeriële omzendbrieven aan politiediensten, brandweer en hulpdiensten om medewerking te verlenen aan "Reality-TV". Maar tegelijk lijkt het erop dat men nu voorbereidingen treft om een programma "Opsporing verzocht" op te zetten, zelf een vorm van reality-TV.

## Opsporing verzocht: een succes-story?

Het zogenaamde "succes van dergelijke programma's in het buitenland", doet vele vragen rijzen. In Nederland zouden op basis van deze uitzendingen 4 op de 10 zaken worden opgehelderd. Inzoverre deze cijfers al betrouwbaar zijn (ze komen van de programmamakers zelf), is deze hoge ophelderingsgraad evenwel vooral het gevolg van een welbepaalde selectie. Overigens blijft ook in het buitenland discussie en onduidelijkheid bestaan omtrent het ophelderingspercentage naar aanleiding van dit soort programma's. Ook in België zullen de burgers wel niet verzocht worden mee te speuren naar bijvoorbeeld fraude- of milieudelicten of naar de blootlegging van internationale netwerken van illegale financiële transacties. De selectie gebeurt bijgevolg in de richting van bepaalde "klassieke" misdrijven die wat betreft frekwentie van voorkomen uitzonderlijk zijn maar die vooral spectaculair, sensationeel en dra-

matisch zijn zoals moord, verkrachting, ontvoering... en dus bij voorkeur in aanmerking komen voor integratie in een TV-programma.

Jaren geleden al evalueerde het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum van het Ministerie van Justitie in Nederland het programma "Opsporing verzocht". Ze kwamen er achter dat de stereotype beelden in verband met criminaliteit worden bevestigd en versterkt en dat tegelijk het gevoel van onveiligheid wordt gevoed. Dergelijke programma's dragen daarenboven bij tot de overschatting van het eigen risico op slachtofferschap (subjectieve victimisatie-risico) en tot het verhogen van angst- en onveiligheidsgevoelens. Tegelijk wordt de dader/slachtoffer- tegenstelling nog meer gepolariseerd en verder gecultiveerd en wordt de roep naar méér en strengere straffen ondersteund. De repressieve of punitieve ingesteldheid wordt door dit soort programma's gelegitimeerd en tegelijk versterkt.

Een opsporingsprogramma op TV zal het probleem van de lage ophelderingsgraad van misdrijven niet wezenlijk verhelpen. Net als bij andere maatregelen wekt de federale overheid bij de publieke opinie alleen maar de indruk iets aan de opsporingsproblemen te doen. Alleen door een grondige reorganisatie van het recherchewerk door de rijkswacht, de gemeentelijke en de gerechtelijke politie, door een betere doorstroming van de informatie tussen de verschillende diensten en politiekorpsen (bvb. tussen de wijkcommissariaten en -agenten en de opsporingsdiensten) en door een verbetering van de relatie tussen de politiediensten en alle lagen van de bevolking, zal een groter succes geboekt worden bij de opsporing van misdrijven.

## Opsporingsprogramma of misdaadshow?

Er zijn aanwijzingen dat ook vanuit de media interesse bestaat voor "Opsporing verzocht". De voorbije jaren, sedert de introductie van de commerciële TV en met de verscherpte concurrentie tussen de verschillende netten, kan reeds een toenemende aandacht worden vastgesteld voor misdaad- en gerechtverslaggeving op televisie. De indruk bestaat dat berichtgeving over zware criminaliteit, reportages over politie-acties en berichtgeving over lopende gerechtelijke onderzoeken, onderwerpen zijn die goed scoren naar de kijker toe. Al eerder is in termen van kijkcijfers het succes bewezen van reality-tv en gedramatiseerde "crime-stories". Nederlandse reclassteringsdiensten bestempelen het AVRO-programma "Opsporing verzocht" als een "mislukte misdaadshow", "opsparing verzocht" komt volgens hen neer op: "opsparing verkocht". Er zijn ook nog andere neveneffecten. Opsporingsprogramma's leveren niet alleen sporen maar ook dwaalsporen en valse meldingen op. Dus wordt de politie nog meer overbelast en riskeren burgers nodeloos te worden verdacht gemaakt en ondervraagd. Ook daders kijken mee en kunnen zich op hun opsporing organiseren.



## Meér 'justitie' op TV?

De slotsom is dat men er rekening moet mee houden dat de kans groot is dat het opstarten van een opsporingsprogramma op TV meer problemen creëert dan oplost.

Daarom kan worden voorgesteld om het voorliggende programma-concept grondig te herzien en dit in een ruimer kader te situeren.

Eenzijds kan geopteerd worden voor een beter gecoördineerde toepassing van de bestaande, incidentele opsporingsberichten op TV, op vraag van de gerechtelijke autoriteiten, via de Algemene Politie Streun Dienst (APSD).

Anderzijds kan de optie voor een periodiek programma rond onopgeloste criminaliteit maar beter aan de kant worden geschoven: in de plaats daarvan dient werk te worden gemaakt van een informatieve reeks over de werking van justitie en politie waarin ook onderwerpen rond misdaadpreventie, forensisch welzijnswerk, advocatuur, criminaliteitsbestrijding, slachtofferhulp, strafuitvoering en reclassering kunnen vervat zitten. Maar de basisdoelstelling van het programma behoort informatief te zijn en betrekking te hebben op de werking van het gerecht en de politiediensten in de breedste betekenis van woord. Geen infotainment, geen gedramatiseerde en op sensatie-ge-

richte reality-TV, maar een goed gedocumenteerde, toegankelijke kwaliteitsreeks over het functioneren van politie en justitie. Het opzetten van een dergelijke programma-reeks kan bovendien kaderen in een beter voorlichtingsbeleid inzake justitie en politie. En past een dergelijke reeks ook niet uitstekend in de vernieuwde taakomschrijving van de openbare omroep?

Marc BLOEYAERT (Sociale Hogeschool IPSOC Kortrijk), Patrick HEBBERECHT (Universiteit Gent, vakgroep strafrecht en criminologie) en Dirk VOORHOOF (Universiteit Gent, vakgroep communicatiewetenschappen/mediarecht)

# De schuinse Bef Geest

O. BARREAU

De heer Frans Antonius, bij leven advocaat, zweefde zeven jaar na zijn overlijden als reine geest door de gangen van het rechtsgebouw. Hij bleef deze plaats bezoeken omdat hij er vroeger ook altijd graag was gekomen. Maar alles wat hem indertijd in de werking van het gevecht zo onbegrijpelijk had geleken, begon voor hem zo langzamerhand doorzichtig te worden. Door een massieve negentiende eeuwse muur heen baande hij zich thans moeiteloos een weg om in de raadkamer te belanden, waar het Hof net zou gaan beraadslagen over een diefstal, die volgens de verdediging door de eerste rechter was bestraft met een strengheid die de redelijkheid al te zeer overschreed. Hij liet zijn geestes-oog dwalen over het kleine gezelschap dat daar rond de tafel zat, en spitste zijn geestesoor.

Voorzitter Dulbrouck, die zich inbeeldde dat hij binnenkort tot raadsheer in het Hof van Cassatie zou worden benoemd, gooide het dossier verveeld een eindje van zich weg en vroeg: "sigaar?" Raadsheer Cnickaert, die nooit iets zei, bewoog het hoofd enkele malen op en neer, graaide dankbaar in de hem toegestoken doos, maar mevrouw Vinkjes die pas een maand geleden in het Hof was benoemd, sloeg het aanbod beleefd af.

De voorzitter vertelde vervolgens een grap, die Cnickaert tot woordeloos schuddebuiken en Vinkjes tot gefrunk in haar handtas bewoog, en zei toen: "Maar nu terzake".

Frans Antonius was ondertussen in een vervaald gordijn gaan hangen en schommelde wat heen en weer. Hij noemde dat, met een geestige parafrase op de titel van het laatste boek dat hij gelezen had "De Behaaglijke Lichtheid van het Nabestaan."

"Het tocht hier," merkte Vinkjes op. "Zal ik het raam sluiten?"

"Het raam staat niet eens open," gromde Dulbrouck. Frans Antonius besloot rustig op de kast te gaan zitten.

"Eigenlijk," ginnegapte de voorzitter, "snap ik niet waarom de wetgever het pleidooi niet afschaft. Want wat is het pleidooi in wezen?" (Cnickaert zegde uiteraard niets en Vinkjes durfde niets zeggen.) "Het is een miskenning van de intellectuele capaciteiten van de magistratuur. Kunnen wij soms niet lezen? Neem nu die diefstal hier. Alles wat wij erover horen te weten, staat in het dossier. Desnoods kunnen we nog een vraagje aan de beklaagde stellen. Maar wat voegt de pleiter eraan toe? Niets wat we niet reeds in het dossier hebben gelezen. En als er al iets wordt toegevoegd, dan betekent het doorgaans meteen dat er tegen het dossier in wordt gepleit."

Hij blies een grote blauwe wolk uit. Frans Antonius snoof de rook op en herinnerde zich ineens levendig de kwaal, waaraan hij was gestorven.

"En maar leuteren en maar zeuren. Altijd maar weer de moeilijke jeugd van de dader, de criminogene maatschappij, de mogelijkheid tot reïntegratie die we zouden moeten bieden... Ik ben geen racist – ik mag trouwens niet – maar wel een realist en ik zie bepaald niet

in hoe die grijpgraag hier, hoe heet hij ook weer, Mohammed Dinges, hoe die zou kunnen re-integreren als hij nog niet eens aan integratie, maar hoogstens aan integrisme toe was." Een verfijnde cynicus, noemde Dulbrouck zichzelf soms.

Frans Antonius begon nu ernstig aan reïncarnatie te denken, en ofschoon hij een redelijk brave man was geweest, overwoog hij welk virus in de kortst mogelijke tijd de onverklaarbare dood van een magistraat zou kunnen veroorzaken.

"En dan zitten wij onze tijd te verliezen met feiten, feiten en nog eens feiten. Verhaaltjes. Terwijl we onze kennis en onze energie zouden moeten kunnen investeren in Recht."

Dulbrouck sloot een moment de ogen en dacht weer aan Cassatie.

"Hij kon weer niet stoppen, die meester Ghelijckens. Hij heeft veel van die cliënten. Daarom dat hij altijd hetzelfde vertelt. En of ik hem nu onderbreek, of op mijn uurwerk kijk, een babbeltje sla met mijn bijzitters of schijnbaar in slaap val, hij gaat onverstoorbaar door tot het einde. Hit doet mij wat denken aan wijlen Frans Antonius. Hebben jullie die nog gekend? Ook zo'n koppige doordrammer. Ik geloof dat hij bijziend was, of hardhorend, of allebei, want welke signalen je ook gaf om hem tot zwijgen aan te zetten, hij negeerde ze. Maar zijn spraakvermogen bezat hij helaas wel, behalve op 't laatste."

Frans Antonius deed thans zijn uiterste best om opnieuw te materialiseren, wat hem tot zijn frustratie niet lukte, maar omdat hij niet gelovig was geweest verwonderde het hem ook niet zo erg dat de dood nu eenmaal onomkeerbaar bleek.

"Dus in afwachting van het wettelijk pleitverbod, zullen wij hier het antwoord geven op het pleidooi van zoëven. Ik heb een voorstel. We verhogen de straf tot drie jaar. Akkoord? Eenparigheid?"

Cnickaert zweeg, gewoontegetrouw, en Vinkjes begreep dat zij nog niet aan spreken toe was.

"Maar dit is helemaal fout! Dit is geen recht!" schreeuwde Frans Antonius vanop de kast.

Een reine geest wordt in de kringen van het gerecht evenwel zelden door iemand gehoord.